

Mata de Morella).

¹ Que vaig copiar el 1962 del Capbreu de Cincorres, f° 10, a l'ajuntament d'aquest poble. En tals descripcions, sobretot en els documents de les nostres terres de l'Ebre a Túrria, i en terres aragoneses i manxegues, és molt freqüent l'ús repetit de les designacions topogràfiques (*vadit serra serra, transit carria carria...*) per tal de suggerir el curs geogràfic prolongat al llarg d'una línia, i fraseologia anàloga. En el passatge citat —com en tants dels segles primerencs— apareix la *-rr-* doble en grafia simple (si bé ací l'escriba rectificava tot seguit escrivint-ho més acuradament la segona vegada). El cas es repetirà en les cites d'aquest i altres articles, sense cap realitat fonètica (o almenys fonemàtica) en lloc del domini català, ni en hispano-romànic, ni en la major part de l'occità. Com ja indicà Ronjat, Wartbutg féu un cas immotivat d'imperficcions merament gràfiques de francesos; a l'Est del Roine potser hi hagué algun punt on el mot tenia *-r-* simple, però allí i tot és dubtós (car hi ha avui confusió en gran part de la zona alpino-provençal i alt-italiana o hi ha hagut debilitació de la distinció substituint-la per divergències de timbre més o menys lleus, en lloc de diferència en el nombre de vibracions, d'on fluctuacions fàcils per influències diverses). — ² *Barranc* té doncs ús també en el Pirineu, majorment cap a l'Oest (ço que alhora depèn de la naturalesa dels llocs: *barranc* té ben poc ús a les amples valls humides de la Baixa Garrotxa, Gironès, etc.); s'usa cada cop més des del Berguedà a ponent, i a Saldes, p. ex., són paral·lels i de magnitud semblant el *Barranc d'En-lordera* i la *Coma del Grau*, dit així aquell «perquè és sec». La distinció podrà fer-se enfront d'un altre terme: a l'Alt Aragó (Plan de Gistau, Panticosa) també s'usa *barranco* amb aquest valor, però a la Vall de Tena si porta aigua es diu *una barranquera*. — ³ A Calbera, p. ex., és *barranco*, tot i que l'Alt Isàvena és ja de parla ben catalana, i on la *-o* cau en tots els mots, però tanmateix és normal en el dialecte ribagorçà que es conservi quan hi ha grup de consonants si una d'elles és oclusiva. No és doncs castellanisme ni és forma que hagi remuntat des de la plana, de dialecte més igual al català comú. — ⁴ L'Alta Cerdanya i les illes d'Eivissa i fins Mallorca són segurament les àrees d'ús mínim, on se senten molt en l'ús topogràfic popular *torrent*, *coma* (o *comellar*), i fins *vall*, amb el valor que té *barranc* a d'altres comarques. Però ni allí no és mot ben foraster. Almenys apareix a claps, i més en certs topònims i derivats; a Menorca torna a ser ben vivaç (*barranc d'Algendar*, de Santagaldana, etc.). El paisatge d'Eivissa no donava gaire lloc a l'ús del mot i un poc d'això hi ha a totes aquestes terres. — ⁵ A les boscuries dels Angles (*barāy*) i de Formiguera (*barrenc*) vaig observar el sentit d'obstacle que s'oposa al pas, en un lloc fins i tot aplicat a un tronc que havia caigut. — ⁶ *Barranc del Planal dels «Abirmes»*: és precisament un d'aquests «abirmes»

o abismes no cap valleta ni torrent; *B. del Cortal de N'Ombròs*, etc. — ⁷ A Taltèüll m'expliquen que *hi ha barrancs que salten per un adóc* ('una deu'), a Vingrau que en un *barranc* (a diferència d'una cova) s'hi pot pas *dintrar*, perquè «evacua l'aiga». — ⁸ Hi cridà l'atenció Ascoli en les *Annotazioni soprasilvane* de l'AGIt. VII, 495, però ni ell ni Jud no en donen prova certa, car només el citen del petit i antiquat vocabulari de Carigiet, ben poc fidedigne (i no confirmat per Vieli), i una lectura vigilant de tots els noms del *Rätisches Namenbuch* de Planta-Schorta, des de Tujetsch fins a Dómat, no m'ha donat ni la més magra confirmació de tal nom com a genèric ni topònim; també inspirei desconfiança la *v-* inicial isolada, i la síncope en *vr-*. ¿Dada desplaçada, confusió? ¿Supervivència moribunda i merament local, ja a primers del S. XIX, quan es compilà aquell diccionari, i després extingida del tot? Potser tanmateix això últim (cf. fonèticament *rrom. plaunca, pleunca*, responen a *palanca* de la resta de la Romània). Però de tota manera no es pot fer cap cas dels detalls d'aquesta variant (que en tals condicions poden no ser exactes) per a l'establiment de la forma en la base etimològica. — ⁹ S'ha introduït en els parlars de l'Alt Lavedà (Gavarnia, Gedre) i Baretja però en la forma aragonesa *barràncou*, Rohlfs, *Le Gc.*, § 306. Palay cita alguna forma suspecta i derivada, però de sentit impropri o allunyat. Per a creure que hi havia hagut algun vell ressò a les valls gascones, més aviat es pot fer cas d'algun NL, guia poc segura. *Barrancoeu*, poble del Lavedà (c. d'Arreau), sembla un compost amb un adjectiu **COVUS* 'concatat', port. *covo*, català *cova*. En el Cartulari d'Ossau, en dos o tres documents de 1410, apareix una partida dita *Barranguey* (118.37, 119.1, 118.38, *Borranquiau*, 117.22), on no es veu clar si la terminació fóra *-ARIU* o la ibèrica *-ÏT*. En canvi *Baringouste*, bosc prop de Moncin (Bearn [1675]) deu ser *VALLIS ANGSTA*. — ¹⁰ Rohlfs (ASNSL CLXXV, 139; *Litbl.* XLVII, 357; *ZRPb.* LII, 74) va rompre una llança a favor de l'hellenisme —per bé que amb reserves— mogut per la presència isolada de *varranca*, *-ancu*, *barrancu* (i en algun punt *farrancu*) a Calàbria del Sud, amb *barancu carrancu* «luogo scosceso, burrone». Ací pot haver-hi realment confluència d'un hellenisme local amb una influència hispànica (o alt-italiana?). Però en tot cas això no ens pot desviar de les conclusions raonables pel que fa a l'hispànic *BARRANKO-*. Amb la *c-* d'aquesta forma siciliana casualment coincideix un poc la *g-* d'una rara variant *garango* d'Echo (arag.), *RLiR* XII, 71, 213. Alteració merament local (per dilació o per contaminació). — ¹¹ Veg. els casos aplegats en els índexs alfabètics de *Top. Hesp.*, i del DCEC (IV, 1098c), en la meva ponència dels *Coloquios de Epigr. y Ling.* de Salamanca, 1974, a propòsit de *naranco*, *ojanco*, etc. — ¹² Com a petita estació intermèdia entre el grec i el sorotàptic potser podem comptar el NL romanès *Paring* (suggerit per Giuglea i Sădeanu en *Rev. Fil.*